Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 66. posiedzeniu Senatu
w dniu 13 października 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister kultury i dziedzictwa narodowego Marty Cienkowskiej oraz do minister funduszy i polityki regionalnej Katarzyny Pełczyńskiej-Nałęcz

Szanowne Panie Minister!

Zwracam się z prośbą o pilne wyjaśnienie zasad planowanego finansowania infrastruktury publicznych szkół i placówek artystycznych ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2028–2034 oraz o podjęcie działań zapewniających tym placówkom realną możliwość kontynuowania przedsięwzięć inwestycyjnych.

Sprawa dotyczy w szczególności szkół muzycznych, szkół baletowych, liceów sztuk plastycznych oraz innych placówek szkolnictwa artystycznego, których potrzeby infrastrukturalne wynikają ze specyfiki prowadzonego kształcenia, a jednocześnie pozostają ściśle związane z rozwojem kultury i zapewnianiem społeczeństwu dostępu do działalności artystycznej.

Powodem wystąpienia są informacje wskazujące na możliwość nieuwzględnienia szkół artystycznych w katalogu podmiotów uprawnionych do korzystania z niektórych instrumentów finansowania rozbudowy i modernizacji infrastruktury kulturalnej w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Jeżeli informacje te znajdują potwierdzenie w przyjmowanych założeniach programowych, sytuacja wymaga szczegółowego wyjaśnienia i ponownej analizy. Mogłaby bowiem ona prowadzić do istotnego ograniczenia możliwości rozwoju infrastruktury szkolnictwa artystycznego pomimo dotychczasowych doświadczeń w skutecznym wykorzystywaniu funduszy europejskich. Dotychczasowe inwestycje pokazują, że szkoły artystyczne są nie tylko placówkami edukacyjnymi, lecz także ważnymi ośrodkami upowszechniania kultury. W ramach programu „Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027" realizowane są przedsięwzięcia obejmujące rozbudowę, przebudowę i remont sal koncertowych szkół artystycznych oraz modernizację energetyczną budynków szkolnych. Przykładem jest projekt partnerski „Rozbudowa, przebudowa i remont sal koncertowych szkół artystycznych w Polsce" realizowany pod kierownictwem Centrum Edukacji Artystycznej, którego wartość przekracza 105 milionów zł, a dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej wynosi ponad 79 milionów zł. Istotne znaczenie ma również projekt kompleksowej modernizacji energetycznej państwowych placówek szkolnictwa artystycznego, obejmujący 29 szkół i 33 budynki, na który przewidziano blisko 70 milionów zł dofinansowania unijnego.

Są to konkretne przykłady inwestycji pokazujących, że szkolnictwo artystyczne może skutecznie korzystać z europejskich instrumentów finansowania, a środki te przyczyniają się zarówno do poprawy warunków kształcenia, jak i do rozwoju infrastruktury służącej społecznościom lokalnym. Szkoły muzyczne organizują koncerty i udostępniają profesjonalne przestrzenie wykonawcze. Szkoły plastyczne prowadzą wystawy, prezentacje twórczości oraz przedsięwzięcia związane z edukacją wizualną. Szkoły baletowe przygotowują spektakle i wydarzenia sceniczne wymagające odpowiedniego zaplecza technicznego oraz przestrzeni do nauki i prezentacji sztuki.

W wielu mniejszych miastach szkolna sala koncertowa, wystawiennicza lub widowiskowa jest jedną z nielicznych profesjonalnych przestrzeni umożliwiających mieszkańcom bezpośredni kontakt z kulturą. Dlatego infrastruktury szkolnictwa artystycznego nie można rozpatrywać wyłącznie w kategoriach infrastruktury oświatowej. Pełni ona również funkcję infrastruktury kultury i powinna być odpowiednio uwzględniana w programowaniu środków przeznaczonych na rozwój życia kulturalnego. Szczególnie niepokojące są możliwe konsekwencje ograniczenia dostępu do funduszy europejskich dla inwestycji już przygotowywanych przez poszczególne placówki. Z przekazywanych informacji wynika, że część szkół artystycznych, korzystając z doświadczeń obecnej perspektywy finansowej oraz planując dalszy rozwój swojej infrastruktury, podjęła już działania przygotowawcze dotyczące kolejnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Działania te mogą obejmować opracowywanie koncepcji architektonicznych, przygotowywanie dokumentacji projektowej i kosztorysowej, analizy techniczne, uzgodnienia administracyjne oraz inne prace niezbędne do przyszłej rozbudowy lub modernizacji obiektów. Przygotowanie inwestycji infrastrukturalnej, zwłaszcza w przypadku specjalistycznych obiektów przeznaczonych do kształcenia artystycznego, jest procesem wieloletnim – wymaga odpowiedniego planowania, ponoszenia kosztów i zapewnienia ciągłości

podejmowanych działań. Placówki podejmujące takie przygotowania mogły zasadnie uwzględniać możliwość ubiegania się o środki europejskie w kolejnej perspektywie finansowej, szczególnie ze względu na dotychczasową praktykę wspierania podobnych przedsięwzięć. Ewentualne wyłączenie szkół artystycznych z przyszłych instrumentów finansowania rozbudowy infrastruktury mogłoby zatem skutkować nie tylko ograniczeniem nowych inwestycji, lecz także utratą możliwości wykorzystania już wykonanej dokumentacji, koniecznością jej kosztownej aktualizacji oraz wieloletnim odroczeniem realizacji przedsięwzięć. W przypadku przygotowań finansowanych ze środków publicznych pojawia się dodatkowo pytanie o racjonalność gospodarowania tymi środkami oraz o sposób ochrony nakładów poniesionych na przygotowanie inwestycji. Należy oczywiście odróżnić uzasadnione oczekiwanie, że będzie możliwość ubiegania się o dofinansowanie, od gwarancji jego otrzymania. Żadna placówka nie może zakładać, że samo przygotowanie dokumentacji zapewni jej przyznanie środków. Jednak czym innym jest udział w konkursie, w którym o przyznaniu wsparcia decydują obiektywne kryteria oceny, a czym innym całkowite pozbawienie określonej kategorii placówek możliwości złożenia wniosku. Zasadnicze pytanie dotyczy więc nie zagwarantowania finansowania każdej inwestycji, lecz zapewnienia szkołom artystycznym prawa do ubiegania się o wsparcie na przejrzystych i niedyskryminujących zasadach.

W perspektywie 2028–2034 szczególnego znaczenia nabiera sposób określenia kategorii beneficjentów oraz rodzajów inwestycji, które będą mogły uzyskać dofinansowanie.

Jeżeli w dokumentach programowych przewidziane zostanie wsparcie dla rozbudowy i modernizacji infrastruktury kultury, należy zadbać o to, aby szkoły artystyczne nie zostały pominięte wyłącznie z powodu ich statusu jako jednostek systemu oświaty.

Specyfika szkolnictwa artystycznego polega właśnie na łączeniu działalności edukacyjnej z działalnością kulturalną. Takie połączenie nie powinno stawać się przeszkodą w dostępie do instrumentów finansowania, których cele pozostają zbieżne z zadaniami realizowanymi przez te placówki. Nie oznacza to konieczności automatycznego finansowania każdej szkolnej inwestycji z puli przeznaczonej na kulturę. Oznacza natomiast potrzebę stworzenia takich zasad kwalifikowalności, które pozwolą oceniać rzeczywisty charakter i społeczne znaczenie planowanego przedsięwzięcia, w tym jego wykorzystanie na potrzeby działalności artystycznej i kulturalnej. Istotne jest również zachowanie możliwości realizacji projektów systemowych i partnerskich, koordynowanych przez Centrum Edukacji Artystycznej, obok instrumentów umożliwiających samodzielne aplikowanie przez uprawnione placówki.

Doświadczenie Centrum Edukacji Artystycznej w planowaniu i prowadzeniu inwestycji w szkolnictwie artystycznym powinno zostać wykorzystane w identyfikacji potrzeb oraz opracowywaniu zasad przyszłego finansowania.

Obecnie trwają prace nad tym, jak będą wykorzystane fundusze europejskie w latach 2028–2034, w tym nad Planem Partnerstwa Krajowego i Regionalnego. Na tym etapie szczególnie ważne jest uwzględnienie potrzeb szkół artystycznych, zanim zostaną ostatecznie określone priorytety inwestycyjne i warunki kwalifikowalności beneficjentów.

W związku z tym zwracam się do Pań Minister z prośbą o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy w ramach prac nad perspektywą finansową 2028–2034 przyjęto lub zaproponowano rozwiązania wyłączające publiczne szkoły i placówki artystyczne z możliwości ubiegania się o środki europejskie na rozbudowę, przebudowę lub modernizację infrastruktury kultury? Jeżeli tak, proszę o wskazanie konkretnych dokumentów, założeń programowych, kategorii inwestycji oraz przyczyn takiego rozwiązania.

2. Czy projektowane ograniczenia – jeżeli występują – dotyczą wszystkich szkół artystycznych, czy wyłącznie określonych kategorii placówek, w szczególności szkół muzycznych, szkół baletowych lub liceów sztuk plastycznych? Czy znaczenie ma również status organu prowadzącego szkołę?

3. Czy w ramach dotychczasowych uzgodnień międzyresortowych przedstawiano stanowiska wskazujące na brak możliwości finansowania inwestycji infrastrukturalnych szkół artystycznych w przyszłej perspektywie? Jeżeli tak, proszę o przedstawienie zakresu tych stanowisk, ich uzasadnienia oraz informacji, czy mają charakter ostateczny.

4. Jakie działania podejmuje Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, aby zapewnić szkołom artystycznym dostęp do środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury w latach 2028–2034?

5. Czy ministerstwa przewidują możliwość uwzględnienia szkół artystycznych w katalogu beneficjentów przyszłych instrumentów wspierających infrastrukturę kultury, jeżeli planowane inwestycje będą służyły zarówno kształceniu artystycznemu, jak i działalności kulturalnej dostępnej dla społeczeństwa?

6. Czy przeprowadzono analizę inwestycji planowanych przez szkoły artystyczne na lata 2028–2034, w tym przedsięwzięć, dla których przygotowano już dokumentację projektową, kosztorysy, koncepcje

architektoniczne lub inne materiały niezbędne do rozpoczęcia realizacji?

7. Czy ministerstwa dysponują informacjami o wartości środków publicznych przeznaczonych dotychczas na przygotowanie inwestycji w szkołach artystycznych, których realizacja mogłaby zostać zagrożona w przypadku braku dostępu do odpowiednich funduszy europejskich? Jeżeli nie, to czy planowane jest zebranie takich danych?

8. Jakie rozwiązania przewidziano w celu ochrony ciągłości przygotowywanych inwestycji i racjonalnego wykorzystania wykonanej już dokumentacji projektowej, jeżeli zasady nowej perspektywy finansowej okażą się mniej korzystne dla szkół artystycznych niż dotychczasowe możliwości wsparcia?

9. Czy w perspektywie 2028–2034 przewiduje się kontynuację finansowania przedsięwzięć analogicznych do realizowanych obecnie w ramach FEnIKS, w szczególności rozbudowy i modernizacji sal koncertowych, sal widowiskowych, przestrzeni wystawienniczych oraz specjalistycznej infrastruktury dydaktyczno-artystycznej?

10. Czy przyszłe instrumenty finansowania będą umożliwiały zarówno realizację projektów systemowych i partnerskich, jak i bezpośrednie składanie wniosków przez uprawnione szkoły i placówki artystyczne?

11. Czy Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zamierza wykorzystać wiedzę i doświadczenie Centrum Edukacji Artystycznej w pracach nad określeniem potrzeb inwestycyjnych oraz zasad kwalifikowalności szkół artystycznych w nowej perspektywie finansowej?

12. Czy ministerstwa przewidują podjęcie działań zmierzających do zmiany projektowanych rozwiązań, jeżeli okaże się, że szkoły artystyczne zostały pominięte w instrumentach przeznaczonych na rozwój infrastruktury kultury? Proszę o wskazanie możliwych kierunków takich działań oraz przewidywanego harmonogramu.

13. Czy w przypadku niemożności objęcia szkół artystycznych wsparciem w ramach określonych instrumentów europejskich przewidziane zostaną inne, odpowiednio finansowane mechanizmy umożliwiające realizację przygotowywanych inwestycji, w tym przedsięwzięć o znaczeniu ponadlokalnym?

Chciałabym szczególnie podkreślić, że decyzje dotyczące przyszłego systemu finansowania nie powinny prowadzić do przerwania wieloletniego procesu modernizacji infrastruktury szkolnictwa artystycznego. Wykorzystanie funduszy europejskich w poprzednich perspektywach i w obecnej perspektywie pozwoliło rozpocząć ważne przedsięwzięcia, a także wypracować doświadczenie organizacyjne i projektowe, które powinno zostać wykorzystane w kolejnych latach.

Zasadne jest zachowanie ciągłości tego procesu szczególnie w odniesieniu do placówek, które rozpoczęły już przygotowania do dalszych inwestycji. Nie można pomijać faktu, że inwestycje w szkoły artystyczne służą jednocześnie edukacji, kulturze oraz lokalnym społecznościom. Ich znaczenie wykracza poza potrzeby samych placówek.

Oczekuję zatem jednoznacznego wyjaśnienia, czy w projektowanych rozwiązaniach na lata 2028–2034 istnieje ryzyko wyłączenia szkół artystycznych z możliwości ubiegania się o środki na rozbudowę i modernizację infrastruktury, a także przedstawienia, jakie działania są planowane w celu zapewnienia tym placówkom odpowiedniego dostępu do finansowania oraz umożliwienia wykorzystania dotychczasowych przygotowań inwestycyjnych.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP